

აშშ-ის გარეგანი პოლიტიკის სტრატეგიის ტრანსფორმაცია რბილიდან ჭკვიან ძალად

ლიზა ამილახვარი
სოციალურ მეცნიერებათა
აკადემიური დოქტორი

UNITED STATES FOREIGN POLICY STRATEGY TRANSFORMATION FROM SOFT TO SMART POWER

Liza Amilakhvari
PhD in Social Science

SUMMARY

The aim of this article is to describe the historical path of transformation of United States foreign policy strategy from “Soft Power” to “Smart Power” and the results of these strategies.

US has always claimed that it has been implementing the status quo policy, even when it was expanding, while conquering Latin American states or during military interventions. All this actions were carried out by using the “Hard Power” strategy, which appeared to be pretty flexible to be transformed into “Soft Power” strategy adequately to the changed conditions.

Soft power is a concept developed by Joseph Nye of Harvard University to describe the ability to attract and co-opt rather than by force, using force or giving money as a means of persuasion. Soft power is the ability to shape the preferences of others through appeal and attraction. A defining feature of soft power is that it is no coercive; the currency of soft power is culture, political values, and foreign policies.

This concept was widely used during and post cold war period, until then, the balance of power in global politics has not changed drastically.

Later Joseph Nye reintroduces the idea and argues for its relevance in forming the post-September 11 U.S. foreign policy. He argues that successful states need both hard and soft power - the ability to coerce others as well as the ability to shape their long-term attitudes and preferences. This new strategy was called “Smart Power” and became US 44th president – Barack Obama’s administration’s main principle.

Within the framework of this work we discussed some aspects of United States foreign policy strategies and analyzed the results of these strategies.

* * * *

მიზნებისა და საშუალებების შორის განსხვავება საკვანძოა, საერთაშორისო საგარეო პოლიტიკის ფორმულირებისათვის. საგარეო პოლიტიკის მიზანში ჩვენ ვგულისხმობთ იმ ამოცანების ერთობლიობას, რაც განაპირობებს სახელმწიფოთა ქმედებებს,

საგარეო პოლიტიკურ საშუალებებში კი იმ სტრატეგიებს, რომლებსაც სახელმწიფოები მიმართავენ საკუთარი ამოცანების რეალიზების მიზნით. მიზნები თავისი არსით არის ფართო და რთულად ცვალებადი, რაც შეეხება სტრატეგიებს, ისინი შეიძლება იყოს პრაგმატული, ტაქტიკური და იცვლებოდეს დროთა განმავლობაში პოლიტიკური რეალობის შესაბამისად. მეოცე საუკუნიდან დღემდე აშშ-მ რამოდენიმეჯერ მოახდინა საგარეო პოლიტიკური სტრატეგიების შეცვლა.

აშშ ყოველთვის აცხადებდა, რომ იგი ახორციელებდა სტატუს-კვოს პოლიტიკას, იმ შემთხვევაშიც კი როდესაც ფართოვდებოდა, ახდენდა ლათინური ამერიკის სახელმწიფოების დაპყრობას ან სამხედრო ინტერვენციას. მის ამგვარ ქმედებებს წარმართავდა “ხისტი ძალის” სტრატეგიის გამოყენებით, რომელიც გულისხმობდა ეროვნული ინტერესის დაცვას ძალის გამოყენების საშუალებით. “ხისტი ძალის” სტრატეგია საკმაოდ მოქნილი გამოდგა იმისათვის, რომ შეცვლილი პირობების ადექვატურად მომხდარიყო მის გარდაქმნა “რბილი ძალის” (soft power) სტრატეგიად.

თავად ტერმინი “რბილი ძალა” (soft power) სამეცნიერო და პოლიტიკურ ლექსიკონში შემოიტანა ამერიკელმა მეცნიერმა ჯოზეფ ნაიმ 1990 წელს.

როგორც ჯოზეფ ნაიმ აღნიშნავს, რბილი ძალა არის “უნარი, მიაღწიო შედეგს არა ძალდატანების ან გადახდის, არამედ დარწმუნებისა და მიმზიდველობის მეშვეობით”. ნაიმს მიხედვით, “ქვეყნის “რბილი ძალის” უმთავრესი ელემენტები შეიცავენ მის კულტურას, მის ღირებულებებს და მის პოლიტიკას.” “რბილი ძალის” გამოყენების მექანიზმებია “საჯარო დიპლომატია, მაუწყებლობა, გაცვლითი პროგრამები, განვითარების ხელშეწყობა, შემწეობის აღმოჩენა კატასტროფების ჟამს”. ცხადია, აქედან თითოეულს შეუძლია ქვეყნის კონკრეტული იმიჯის შექმნა და მისი პოპულარიზება, რითაც ის სხვა ქვეყნების თვალში მომხიბვლელობას იხვეჭს და მათ ნებაყოფლობით იზიდავს.[1]

“რბილი ძალის” პოლიტიკა ჩამოყალიბდა “ცივი ომის” პერიოდში. ჯ. ნაიმ შეამჩნია, რომ ცივი ომის მოგება მოხდა თავშეკავების სტრატეგიის დახმარებით. საბჭოთა კავშირთან დაპირისპირებაში ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა შეძლო ანტაგონიზმის გამოყვანა სამხედრო დაპირისპირების ფარგლებიდან. თავისი უპირატესობის გამოყენებით, ის აქტიურად აგრძელებდა შეტევებს ეკონომიკურ, კულტურულ, ტექნოლოგიურ და ინფორმაციულ სფეროებზე.

„რბილი ძალა“ არის ინტერვენცია, რომლისთვისაც არ არსებობს ზღუდე ინფორმაციული საზოგადოებისა და ღია საზღვრების პირობებში. ამ ინტერვენციის ინსტრუმენტები მრავალფეროვანია, არ შეიძლება მათი უბრალოდ კულტურულ და ინფორმაციულ ექსპანსიებთან შედარება. „რბილი ძალის“ ინსტრუმენტებად მოიაზრება ვაჭრობა, ეკონომიკური დახმარება, ტურიზმი, მეცნიერული და კულტურული გაცვლა და ა. შ. ეს წყნარი, შეუმჩნეველი ექსპანსიაა, რომელსაც შეუძლია მოსახლეობის სულიერი ფასეულობებისათვის დანაკარგის მოტანა.

„რბილი ძალი“ სტრატეგია რამოდენიმე კომპონენტს მოიცავს:

პირველი: „მიმზიდველობა“ — დასავლეთის პოპულარული მუსიკის, როკ-ენ-როლის, ჯინსებისა და ჟურნალების გლობალიზაცია. ეს კომპონენტი ეფექტურად მოქმედებს ახალგაზრდებზე. განსაკუთრებით ეფექტურად კი იმ ქვეყნების ახალგაზრდებზე, სადაც არის სახალხო დემოკრატია.

მეორე: „ცივი ომის“ პერიოდში აშშ-ს დიპლომატია ფართოდ იყენებდა სხვა ქვეყნებში შინაგან პროცესებზე ზეგავლენის ტაქტიკას. ის ეყრდნობოდა პროამერიკულ ძალებს, რომელთაც ხელსუფლებაში კანონიერი გზით მოსვლის შანსი ჰქონდათ.

ცვლილებების ე. წ. ლეგიტიმურ მაგალითს წარმოადგენს ბილ კლინტონის მმართველობის პერიოდში 1998 წელს ამერიკის კონგრესის მიერ მიღებული „ერაყის განთავისუფლების აქტი“, რომელიც სწორედ სადამ ჰუსეინის რეჟიმის ცვლილებას ისახავდა მიზნად.

ამერიკის შეერთებული შტატების მიერ ამ სტრატეგიის გამოყენებასთან მიმართებაში ნათელი სურათის მისაღებად ალბათ საინტერესო იქნება განვიხილოთ რამდენიმე საინტერესო შემთხვევა:

1. 1953 წელს ამერიკის შეერთებული შტატები გაერთიანებულ სამეფოსთან ერთად დემოკრატიულად არჩეული ირანის პრემიერმინისტრის - მუჰამედ მოსადეკის ჩასანაცვლებლად მოქმედებდა. პრემიერმინისტრი ირანის ნავთობის ნაციონალიზაციას ცდილობდა, რაც დარტყმას მიაყენებდა ამერიკისა და გაერთიანებული სამეფოს ნავთობკომპანიების ინტერესებს. ამიტომ, მათ მიზნად დაისახეს შაჰის, რეზა ფეჰლევის, დაბრუნება და მისთვის განუზომელი ძალაუფლების გადაცემა.

2. 1954 წელს გვატემალაში ამერიკამ დემოკრატიულად არჩეული მთავრობა ჩანაცვლა მისთვის ხელსაყრელი რეჟიმით.

3. 1964 წელს ბრაზილიის დემოკრატიულად არჩეული პრეზიდენტი ჟოაო გულარტი ამერიკის პრეზიდენტ ლინდონ ჯონსონის აქტიური ჩართვის შედეგად შეიცვალა ახალი ავტორიტატული რეჟიმით, რომელიც 21 წლის მანძილზე გაგრძელდა.

4. 2000 წელს სერბეთის სოციალისტი დიქტატორი სლობოდან მილოშევიჩი ამერიკის მიერ მხარდაჭერილი რევოლუციის შედეგად ჩანაცვლდა პროდასავლური მთავრობით.

მესამე: „რბილი ძალის“ კომპონენტებში უნდა განვიხილოთ დახმარებები, რომელზედაც დამოკიდებულნი არიან პატარა ქვეყნები. ყველა დახმარების პროგრამას საფუძვლად უდევს პოლიტიკური მოტივი და ის ყოველთვის ორიენტირებულია საგარეო პოლიტიკური მიზნების მიღწევაზე. ჯერ კიდევ აშშ-ს მეორე მსოფლიო ომში ჩართვამდე, რუზველტმა გამოაცხადა ამერიკა „დემოკრატიის არსენალად“. ომის დამთავრების შემდეგ ეკონომიკურმა დახმარებამ უზარმაზარ მასშტაბებს მიაღწია. პირველი გრანდიოზული პროექტი იყო „ევროპის აღდგენის პროგრამა“, რომელიც ცნობილია, როგორც მარშალის გეგმა. [2] ეს პროგრამა არ ნიშნავდა მხოლოდ განადგურებული ეკონომიკის აღდგენას. მისი სტრატეგიული პოლიტიკური მიზანი იყო, არ დაეშვათ ქაოსი და სოციალური რყევა ევროპაში, აღედგინათ სტაბილურობა და რაც ყველაზე მთავარია, გეგმა აღმოჩნდა ინსტრუმენტი, რომელმაც ბოლო მოუღო „სამხედრო პერიოდის საბჭოთა ხასიათს“.

მეოთხე: „რბილი ძალის“ პოლიტიკის ერთ-ერთ შემადგენელ კომპონენტად ითვლება საჯარო დიპლომატია, რომელიც მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ქვეყანაში იმედიანი განწყობის შექმნაში. ტრადიციული დიპლომატია — ეს სახელმწიფოებს შორის ურთიერთობების მექანიზმი და კავშირის ფორმაა, საჯარო დიპლომატია კი მოსახლეობასთან ურთიერთობის მრავალფეროვანი ფორმებია. იგი არის პროპაგანდა, რომელიც მიზნად ისახავს საზღვარგარეთ თავისი ქვეყნების დადებითი იმიჯის ფორმირებას. გერმანული ფილოსოფოსის ვ. ვ. ლეიბნიცის თეორიის მიხედვით სახელმწიფოს იმიჯის შექმნას საგარეო პოლიტიკაში აქვს უფრო დიდი მნიშვნელობა, ვიდრე თვითონ რეალობას.

„რბილი ძალის“ პოლიტიკური სტრატეგია ეყრდნობოდა ლიბერალური იდეალიზმის ტრადიციას, რომელიც პირველ და მეორე მსოფლიო ომებს შორის პერიოდში აღმოცენდა საერთაშორისო ურთიერთობებში და რომელიც, თავის მხრივ, დაფუძნებული იყო აშშ-ს პრეზიდენტ ვუდრო უილსონის „იდეალიზმის მანიფესტად“ წოდებულ 14 პუნქტიან მანიფესტზე. იგი მოიცავს პუნქტებს საიდუმლო დიპლომატიის აღკვეთისა და შეთანხმებების ღია დადების აუცილებლობის შესახებ. მოუწოდებს სახელმწიფოებს იმისკენ, რომ იყოს თვითგამორკვევა ყველა სათვის, შეამცირონ შეიარაღება და ჩამოაყალიბონ ერთა ლიგა, უნივერსალური საერთაშორისო ორგანიზაცია, რომელიც არ დაუშვებს ძალის გამოყენებას და დაიცავს მშვიდობას.

ლიბერალური იდეალიზმის ტრიუფმს წარმოადგენდა 1928 წლის ბრაიან-კელოგის პაქტი, რომლის მიხედვითაც სახელმწიფოები უარს აცხადებდნენ საერთაშორისო ასპარეზზე ძალის გამოყენებაზე, თუმცა, ფაშისტების აღმოცენებამ და მეორე მსოფლიო ომმა ლიბერალური ილუზიის კრახი გამოიწვია.

ლიბერალური დემოკრატიის კიდევ ერთხელ აღმოცენება გამოიწვია ცივი ომის დასრულებამ. სო-

ციალიზმისა და დემოკრატიული „იდეოლოგიების ჭიდილში“ ამ უკანასკნელის გამარჯვებამ კიდევ ერთხელ შექმნა ილუზია, რომ საერთაშორისო ურთიერთობებში ჩამოყალიბდა სრული იდილია, გარემო, სადაც აღარ მოხდებოდა ძალის გამოყენება, ამაზე საუბრობს ამერიკელი მეცნიერი ფრენსის ფუკუიამა თავის ცნობილ ნაშრომში — „ისტორიის დასასრული, უკანასკნელი ადამიანი,“ რომელმაც დიდი გამოხმაურება გამოიწვია. ფუკუიამა ამტკიცებდა, რომ „საბოლოოდ“ და „დამაჯერებლად“ გამარჯვა დემოკრატია, მმართველობის ფორმამ, რომელსაც საყოველთაო კეთილდღეობა უნდა გამოეწვია. „ვამტკიცებ, რომ ლიბერალური დემოკრატია „კაცობრიობის იდეოლოგიური ევოლუციის უკანასკნელი საფეხური“ გახდება და „ჩამოაყალიბებს ჰუმანური ფორმის საბოლოო მთავრობას“ და სწორედ ეს გახდება ისტორიის დასასრული. [3]

ფუკუიამას ნაშრომის არსი 20-ე საუკუნის დასაწყისის ლიბერალური იდეალიზმის ხედვის მსგავსია. თუკი „ისტორიის დასასრულს“ და „იდეალიზმის მანიფესტს“ შევადარებთ, შევამჩნევთ, რომ მათ შორის გარკვეული მსგავსება არის. უილსონი ამტკიცებდა, რომ ერთა ლიგას შეეძლო მსოფლიო მშვიდობის დაცვა, ხოლო ფუკუიამა კი ამტკიცებს, რომ ცივი ომის დასრულებით გაიმარჯვა ლიბერალურმა ლირებულებებმა, როგორც ერთადერთმა, შეუცვლელმა იდეოლოგიამ და სწორედ იგი გახდება მშვიდობისა და უსაფრთხოების გარანტი. ფუკუიამას ნაშრომისა და 20-წლიანი იდეალიზმის შედარებით, ნათელი ხდება, რომ ორივე მათგანი ცდებოდა, როცა საერთაშორისო ურთიერთობებში ძალის როლის დაკნინებას წინასწარმეტყველებდა.

ამის დამადასტურებელია რევოლუციების სერია, რომლებიც „ფერადი რევოლუციების“ სახელწოდებით არის ცნობილი და „არაბული გაზაფხული“ ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებში.

დასავლეთმა აშშ-ს ხელმძღვანელობით, ნატანჯი საბჭოთა ხალხების უკეთესი მომავლის იმედებით ისარგებლა. ამ პროცესის კულმინაციაც გახდა „ფერადი რევოლუციები“ 2003 წელს საქართველოში, 2004 წელს უკრაინაში და 2005 წელს ყირგიზეთში.

„ხავერდოვანმა რევლუციებმა“ - სახალხო აჯანყებებმა ძველი ლიდერების წინააღმდეგ, ხელისუფლებაში რეფორმებზე ორიენტირებული პოლიტიკოსები მოიყვანა, რომლებმაც პირობა დადეს, რომ კორუფციის პოსტსაბჭოთა ქაობს, თანამედროვე სახელმწიფოებად გარდაქმნიდნენ, მაგრამ, სამწუხაროდ მარცხი განიცადეს.

თუკი ამ პროცესის პოლიტოლოგიური ანალიზს მოვახდენთ, დავინახავთ, რომ პასუხი ძალიან მარტივია. კანონის უზენაესობამ ამ ქვეყნებში ფესვები ვერ გაიდგა. ძალიან ხშირად, ფერადი რევოლუციის მთავრობები დემოკრატიული სტანდარტების მიღმა ან მათი მცირედი გათვალისწინებით მოქმედებდნენ.

„არაბული გაზაფხული“ უწოდეს დემონსტრაციებისა და გადატრიალებების იმ ტალღას, რომელ-

იც 2010 წლის 18 დეკემბერს ტუნისიდან აგორდა და არაბულ სამყაროს გადაუარა.

ფორმალურ მიზეზად ითვლება 2010-ის დასაწყისში ტუნისელი ბოსტნეულით მოვაჭრის მუჰამედ ბუაზიზის თვითმკვლელობა, რომელმაც ადგილობრივ ხელისუფალთა ბოროტმოქმედების წინააღმდეგ პროტესტის ნიშნად თავი დაიწვა მიყრუებული ქალაქის სიდი ბუზიზის ადმინისტრაციის შენობის წინ. თვითმკვლელობას ისეთი მასშტაბური ცვლილებები მოჰყვა, რომელთა შედეგებსაც ანალიტიკოსები ოტომანთა იმპერიის რღვევას ადარებენ.

ტუნისის შემდეგ გადატრიალებები მოხდა ეგვიპტესა და იემენში, სამოქალაქო ომები – ლიბიაში (სადაც დაემხო რეჟიმი), სირიაში (სადაც დღემდე გრძელდება), სამოქალაქო აჯანყება ბაჰრეინში, მასობრივი პროტესტები ალჟირში, ერაყში, იორდანიაში, მაროკოში, ომანში და ნაკლებმნიშვნელოვანი არეულობანი – სხვა სახელმწიფოებში.

ნიშანდობლივია ამ „ჯაჭვური რეაქციის“ გავრცელების სისწრაფე, რაც შესაძლებელი ხდება განვითარებული მოვლენების მხოლოდ გარედან მაღალი დონის კოორდინაციის პირობებში.

„არაბული გაზაფხულის“ შედეგად რეჟიმების დამხობის შემდეგ, დემოკრატიული არჩევნების გზით, არაბული სახელმწიფოების ხელსუფლებებში ძირითადად ისლამისტი ძალები მოვიდნენ. ამ ჯგუფებმა კარგად გამოიყენეს არაბულ ქვეყნებში განვითარებული მოვლენები და მათ ხელისუფლებებში აღმოჩნდნენ, მაგრამ ვერ შეძლეს „არაბული გაზაფხულის“ გამომწვევი მიზეზების აღმოფხვრა.

„არაბულმა გაზაფხულმა“ ვერ გაამართლა, რადგან ხელწერა, რომელიც დასავლეთის ღირებულებებზე ორიენტირებულ ქვეყნებში კარგად „მუშაობს“, არაეფექტურია იმ ქვეყნებში, რომელთა მოსახლეობის უმრავლესობა მაჰმადიანია. მაღრიბის ქვეყნებში ვერ დამკვიდრდებოდა ამერიკელების მიერ შეთავაზებული ღირებულებები, რადგან არაბული სახელმწიფოების სოციალური წყობილება თემური, კლანური, გვარტომული წყობილებაა, რომელშიც ეთნიკური ფაქტორი დომინირებს. სამოქალაქო პოლიტიკური რეჟიმები არსებობს ავტორიტარი უცვლელი ლიდერით სათავეში, დამყარებულია მკაცრი იერარქია. ამ ფონზე და ამ რეალურ ვითარებაში დემოკრატია, რომელიც „რევოლუციას“ უნდა მოეტანა, ფეხს ვერ მოიკიდებდა.

„რბილი ძალის“ სტრატეგია აშშ-ს წარმატებული პოლიტიკის საწინდარი იყო მანამდე, სანამ გლობალურ პოლიტიკაში ძალთა ბალანსი კარდინალურად არ შეიცვალა: მარშალის გეგმით ფაქტიურად „დამორჩილებულმა“ ევროპამ თანდათან ამერიკისაგან განსხვავებული პოზიციის დაკავება დაიწყო, კრიტიკულად დაიძაბა აშშ-ს ურთიერთობები ირანთან. ასევე გარკვეული წინააღმდეგობა იყო ჩინეთთან ურთიერთობებშიც, რომელსაც თითქოს ძლიერ ძალად გადაქცევის „ლოდინის რეჟიმი“ დაუმთავრდა და ამავე დროს ცალსახად დაუჭირა მხარი ერთ დროს

საბჭოთა კავშირის დანგრევით გამოწვეულ, შოკში მყოფი რუსეთის გადაქცევას მსოფლიო პოლიტიკის ერთ-ერთ ძლიერ, გავლენიან და არაპროგნოზირებად აქტორად.

ჯორჯ ბუშის ადმინისტრაციამ მოახერხა და „ფერადი რევოლუციების“ წყალობით პოსტსაბჭოთა ქვეყნებს უმრავლესობა ამერიკულ ბანაკში გადაიყვანა. თუმცა დემოკრატიზაციის ილუზია მალევე დასრულდა. ჯ. ბუშის პოლიტიკას პრობლემები შეექმნა ბალკანეთშიც — კოსოვოს აღიარება ჩამოყალიბდა პრეცედენტად, რომელსაც ჰქონდა მრავალი ნეგატიური შედეგი.

სწორედ ამ რთულ ვითარებაში მოხდა ამერიკის ისტორიაში უპრეცედენტო ფაქტი - 2009 წელს ამერიკის 44-ე პრეზიდენტად აირჩიეს თეთრი სახლის პირველი აფრო-ამერიკელი ლიდერი, ბარაკ ობამა, რომელმაც „ჭკვიანი ძალის“ (smart power) სახით საზოგადოებას შესთავაზა თვისობრივად ახალი სტრატეგია.

„ჭკვიანი ძალის“ სტრატეგია შემუშავდა 2003 წელს ამერიკის ერაყში შეჭრის შემდეგ, იგი იყო რეაქცია ჯორჯ ბუშის ნეოკონსერვატიულ საგარეო პოლიტიკაზე და მის ლიბერალურ ალტერნატივას წარმოადგენს. „ჭკვიანი ძალა“ თავის თავში გულისხმობს დიპლომატიური მექანიზმების აქტიურად გამოყენებას, დარწმუნების უნარს, ნდობის აღდგენას და ამ საშუალებებით გავლენის მოპოვებას.[4]

„ჭკვიანი ძალის“ სტრატეგიის შემუშავებას საფუძვლად დაედო თითქმის მთელ მსოფლიოში ჩატარებული კვლევები, რომლის მიხედვითაც ნათელი გახდა, რომ ამერიკის შეერთებული შტატების იმიჯი შეილახა. საჭირო გახდა ახალი საგარეო პოლიტიკური სტრატეგიის შემუშავება, რომელიც ხელს შეუწყობდა გლობალური მასშტაბით მის აღდგენას.

ჩვენ 11 სექტემბრის ტერაქტის დროს ორმაგად დაეზარალებით. თავდაპირველად, მსხვერპლით, ადამიანებით ვინც დაიღუპნენ თვითმფრინავების შეჯახების დამო, მაგრამ ასევე ჩვენ დავკარგეთ ჩვენი ნაციონალური ნდობა და ოპტიმიზმი, ღირებულებები, რომელიც ასახულია ჩვენს კონსტიტუციაში, ეკონომიკური სისტემა, და სანდო ლიდერის როლი გლობალური მასშტაბით მაგრამ „ჭკვიან ძალად“ ქცევის შემთხვევაში ჩვენ მათ დავიბრუნებთ“, — მიაჩნია სტრატეგიის მთავარ შემოქმედს ჯოზეფ ნაის.[5]

„ჭკვიანი ძალა“ არ არის არც „ხისტი“ და არც „რბილი“ — ის არის ამ ორის კომბინაცია. ეს არის მიდგომა, რომლისთვისაც, რა თქმა უნდა, აუცილებელია ძლიერ სამხედრო ძალა, მაგრამ ასევე, ძლიერი ალიანსები, პარტნიორობა და მაღალი დონის ინსტიტუტები, რომელთაც შეეძლებათ ლეგიტიმურობის მინიჭება ამერიკის ქმედებებისთვის. „ჭკვიანი ძალის“ პოლიტიკამ უნდა გააძლიეროს ამერიკის გავლენა, და როგორც კონცეფციის შემქმნელები აღნიშნავენ ამერიკამ უნდა მოახდინოს არა „სიძულვილის, არამედ იმედის და ოპტიმიზმის, ექსპორტი“.[6]

ბ. ობამას ახალი საგარეო პოლიტიკური სტრატეგიის ერთერთ მიღწევას წამოადგენს გაეროს უშიშროების საბჭოს მიერ ირანის სანქციებთან დაკავშირებული რეზოლუციის მიღება, როდესაც მან რუსეთისა და ჩინეთის მხარდაჭერა მოიპოვა. თუმცა, მნიშვნელოვან მარცხად მიიჩნევა მის მიერ წამოწყებული რუსეთთან ურთიერთობის „გადატვირთვის“ პროცესი.

2009 წელს რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა სერგეი ლავროვმა და ამერიკის სახელმწიფო მდივანმა ჰილარი კლინტონმა „გადატვირთვის“ ლილაკს დააჭირეს ხელი. ამით, ცივი ომის მეტოქეებს შორის თანამშრომლობის ახალი ერა უნდა დაწყებულიყო. მართლაც, მხარეებს შორის შედგა შეთანხმება ავღანეთის საკითხთან დაკავშირებით; მოლაპარაკება დაიწყო „ბირთვული იარაღის შემცირების“ ახალი ხელშეკრულების შემუშავების მიზნით. 2009 წლის 6 ივლისს ობამას მოსკოვში ვიზიტისას ხელი მოეწერა ხელშეკრულების წინასწარ ვარიანტს. ახალ ხელშეკრულებას უნდა ჩაენაცვლებინა მისი წინამორბედი — „სტრატეგიული შეიარაღების შემცირების“ 2008 წლის დეკემბერში ვადაგასული, ხელშეკრულება. მიუხედავად ზედაპირული შედეგებისა, ვაშინგტონის „რუსეთთან ურთიერთობის“ გადატვირთვის პოლიტიკა ობამას ადმინისტრაციისთვის ცალმხრივი დათმობების სერიად გადაიქცა. საგარეო პოლიტიკის უმნიშვნელოვანესი საკითხების დაგეგმვამ იმ იმედით, რომ რუსეთის ხელისუფლება საიმედო პარტნიორია, რომელიც ისევე ზრუნავს საერთაშორისო უსაფრთხოებაზე, როგორც აშშ და მისი დასავლელი პარტნიორები, ვაშინგტონში იმედგაცრუება გამოიწვია. ეს გარდაუვალი იყო რუსეთის მმართველი რეჟიმის ბუნებიდან და მოტივაციებიდან გამომდინარე — უსაფრთხოების ცნება კრემლისთვის მხოლოდ რეჟიმის უსაფრთხოებით შემოიფარგლება.[7]

ბევრი მეცნიერი, მათ შორის ჩარლზ კრაუჰამერი — პულიცერის პრემიის ლაურეატი და პოლიტიკური მიმოხილველი ობამას ამ სტრატეგიას კაპიტულაციას უწოდებს: „ისე იქცევინა, თითქოს რუსეთთან ვალში არიან, ცდილობენ პუტინს ასიამოვნონ, იფიქრებ რუსეთია სუპერძალაა. 1970-80-90-იან წლებში, როდესაც რომელიმე სახელმწიფოს ახლო აღმოსავლეთის პრობლემა ჰქონდა, ვაშინგტონი მოდიოდა. ახლა შეხედეთ, ვისთან მიდიან არაბი ლიდერები, სირია, თურქეთი, ისრაელიც კი მოსკოვში მიდის. მოსკოვი გახდა დომინანტი ძალა. გადატვირთვის პოლიტიკის შედეგად რუსეთს მოქმედები არეალი გაეხსნა ახლო აღმოსავლეთში, ამერიკამ დათმო ჩვენსა და პოლონეთში ანტისარაკეტო ფარის პროექტი, ხელი შეუწყო რუსეთს მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წევრი გამხდარიყო, მოკლედ, რითაც შეეძლო ასიამოვნა. ამ დროს პუტინი რას აკეთებს? — გაშმაგებული ანტიამერიკანიზმითა დაკავებული, ქვეყნიდან აძევებს ყველას და ყველაფერს, რაც ჩვენ გავლენასთან ასოცირდება, რადიო თავისუფლების

ჩათვლით. ჩვენ კი ვილიმით და არაფერს ვამბობთ. ასე რომ, „გადატვირთვა“ უბრალოდ კაპიტულაცია იყო. [8]

ობამას საგარეო პოლიტიკა კონცენტრირებული იყო დიდ სახელმწიფოებზე და სწორედ მისი მეშვეობით ცდილობდა პრობლემების მოგვარებას. თუმცა, ამ დროს აშშ-ის ყველაზე ახლო პარტნიორი მუსლიმანურ სამყაროში — თურქეთი, შტატებისგან დამოუკიდებელ და ხშირ შემთხვევაში სანინალმდეგო პოლიტიკის გატარებას იწყებს. საბოლოოდ ანკარა ამერიკის ერთ-ერთ მთავარ მოწინააღმდეგედ იქცა, მაშინ, როცა ისლამურ სამყაროში თურქეთის მხარდაჭერა მისთვის ძალიან მნიშვნელოვანი იყო. რას ნიშნავს ეს, ობამას პოლიტიკის სისუსტეს და „ჭკვიანი ძალის“ მარცხს?

„ჩვენ გვჯერა ცვლილებების“ — სლოგანის, რომელიც 2008 წელს ამერიკული ელექტორატის უმეტესობამ ირწმუნა, ობამას პრეზიდენტობის ბოლოს 40%-ს თუ სჯეროდა, თუმცა „ჭკვიანი ძალის“ სტრატეგია არ არის გათვლილი მოკლევადიან მიზნებზე და კვლავ შეიძლება მიეცეს თავისი სიცოცხლისუნარიანობის დამტკიცების შანსი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Joseph S. Nye, Jr. Soft Power: The Means to Success in World Politics; Published in the United States by PublicAffairs; 2004
2. <http://marshallfoundation.org/marshall/the-marshall-plan/>
3. ნ. დევდარიანი, ლიბერალიზმის დასასრული და უკანასკნელი ლიბერალი, საქართველო და მსოფლიო, 2012წ.
4. Suzanne Nossel, Smart Power – Reclaiming Liberal Internationalism, PublicAffairs; 2004
http://www.huffingtonpost.com/joseph-nye/smart-power_b_74725.html
5. Joseph S. Nye, Jr. Get Smart: Combining Hard and Soft Power; PublicAffairs; 2009
6. გრიგოლ გეგელია, რბილი უძლურება, ჟურნალი ტაბულა, 2013 წ.
http://www.washingtonpost.com/opinions/charles-krauthammer-obamas-inaction-enables-putins-grab-for-ukraine/2014/03/06/c4222690-a55f-11e3-84d4-e59b1709222c_story.html